

Vlaams
Parlement

stuk **1344** (2011-2012) – Nr. 1
ingediend op 27 oktober 2011 (2011-2012)

Voorstel van resolutie

van de heer Dirk Van Mechelen, de dames Fientje Moerman,
Patricia Ceysens en Ann Brusseel en de heren Bart Tommelein,
Jean-Jacques De Gucht en Sas van Rouveroi

betreffende het gebruiken van de voorbeeldfunctie
van de Belgische Nobelprijswinnaars
bij het invullen van hedendaagse behoeften en uitdagingen
op het vlak van educatie en maatschappelijke
ontwikkeling

TOELICHTING

In oktober maakt het Nobelprijsc comité elk jaar opnieuw de winnaars bekend van de verschillende Nobelprijzen. De prijzen, die in december worden uitgereikt aan hen met de grootste verdienste voor de maatschappij, zoals het in het testament van stichter Alfred Nobel staat, werden door hem in het leven geroepen ter compensatie van het menselijk leed dat zijn uitvinding van het explosief dynamiet had teweeggebracht.

Negen keer ging een van de Nobelprijzen naar een (of meer) Belgische onderzoekers of instellingen. En hoewel het ondertussen sinds 1977 geleden is dat met de uitreiking van de Nobelprijs voor Scheikunde aan Ilya Prigogine nog een Belg de prestigieuze onderscheiding ontving, toch mag ook de impact ervan tot op de dag van vandaag nauwelijks geminimaliseerd worden.

Bovendien valt op dat de reden waarom de prijs indertijd werd toegekend, vandaag nog steeds erg actueel is of de basis blijft voor steeds nieuwe toepassingen.

Het is dan ook enigszins verwonderlijk dat de Belgische winnaars van de prestigieuze prijs vandaag wat in de vergetelheid zijn geraakt, met – als het al meezit – een wat vergeten standbeeld of een aantal activiteiten in een herdenkingsjaar.

Dat is nochtans bijzonder jammer. Wie bijvoorbeeld de uitdagingen in Vlaanderen in Actie leest, zal merken dat er grote parallellen zijn met de uitgereikte Nobelprijzen: soms heeft dat betrekking op de internationale boodschap, soms op het streven naar het behoud van ‘brains’ als belangrijkste exportproduct of vanwege het persoonlijke levenstraject van de laureaat.

Op basis van die vaststellingen lijkt het wenselijk (of misschien eerder niet meer dan logisch) dat er een traject wordt uitgewerkt waarbij de Nobelprijswinnaars en hun verwezenlijkingen actief worden ingezet bij het realiseren van een aantal maatschappelijke doelstellingen zoals:

- het belang van wetenschap voor de maatschappij en de noodzaak dat meer jongeren in wetenschappelijke richtingen voortstuderen;
- het feit dat ook een klein land en zijn regio's de basis kunnen leggen voor het uitdragen van een universele boodschap (internationaal recht, pacificatie, Noord-Zuidtegenstelling enzovoort);
- het belang van grens- en structuuroverschrijdende samenwerking tussen personen en instellingen.

Omdat concrete voorbeelden soms meer zeggen dan vele woorden (en ook het pluralistische en partijoverschrijdende karakter van de laureaten benadrukken), volgt hier een kort overzicht van de Belgische Nobelprijswinnaars en de reden/het onderzoek waarom de prijs hun werd toegekend.

1904: Nobelprijs voor de Vrede, toegekend aan het Instituut voor het Internationaal Recht

Het Instituut voor het Internationaal Recht werd in 1873 opgericht. De concrete aanleiding was de Frans-Duitse oorlog van 1870-1871 en de vele schendingen van de bepalingen uit de Conventie van Genève in verband met het omgaan met krijgsgevangenen. Verschillende juristen drongen aan op een internationale instantie die kon zorgen voor een correcte juridische interpretatie van het internationaal recht en de strafafhandeling ervan. Spilfiguur in de oprichting was Gustave Rolin-Jacquemyns, een Gentse jurist met een internationale reputatie ter zake.

Onder andere het internationale Hof van Justitie is uit het Instituut voor Internationaal Recht gegroeid. De boodschap blijft ook vandaag nog erg actueel. Denken we maar aan de vele schendingen van mensenrechten en andere rechten bij conflicten overal ter wereld.

1909: Nobelprijs voor de Vrede: August Beernaert (samen met de Fransman Paul Henri Baluet d'Estournelles de Constant)

De politicus August Beernaert was in zijn tijd pleitbezorger voor een eigentijdse maatschappij, gestoeld op permanente vooruitgang. Dat realiseerde hij als minister niet alleen door bijvoorbeeld het spoorwegennet grondig uit te bouwen, maar ook door als voorloper – voor de rest van Europa uit – sociale rechten te verlenen aan arbeiders. Als internationaal mensenrechtenactivist was hij een groot voorstander van het afschaffen van de slavernij, iets wat hem bijvoorbeeld door koning Leopold II niet in dank werd afgenomen.

Ook vandaag blijft de strijd tegen moderne vormen van slavernij en mensenhandel een belangrijke uitdaging.

1911: Nobelprijs voor de Literatuur: Maurice Maeterlinck

Gentenaar Maurice Maeterlinck is de enige Belg die ooit de Nobelprijs voor Literatuur heeft gekregen. Eigenlijk staat hij symbool voor de vele generaties kunstenaars die Vlaanderen en België internationaal op de kaart hebben gezet. In zijn geval was dat met een symbolistisch en surrealistisch oeuvre dat in die periode als zeer vernieuwend en vooruitstrevend werd beschouwd. Opvallend was ook zijn veelzijdigheid (zowel proza, poëzie als toneelstukken) en vernieuwing (bijvoorbeeld het leven van de bijen of de termieten, gebaseerd op eigen proefondervindelijk onderzoek, maar geschreven als roman). Op die manier inspireerde hij vele anderen (van een van zijn toneelstukken maakten zowel Claude Debussy als Paul Dukas een opera).

Het voorbeeld van Maeterlinck als (literair) kunstenaar blijft ook vandaag erg actueel als we kijken naar de internationale successen van zowel beeldende kunstenaars, theatergezelschappen, regisseurs en choreografen.

1913: Nobelprijs voor de Vrede: Henri La Fontaine

De Brusselse advocaat Henri La Fontaine kreeg de Nobelprijs voor zijn niet-aflatende inzet rond pacifisme en conflictbemiddeling. Hij was mondiaal vertegenwoordiger en betrokken bij vele initiatieven, zoals bij de eerste vergadering van de Volkerenbond, de voorloper van de Verenigde Naties.

Verder zette hij zich actief in voor universeel stemrecht, recht op onderwijs, vrouwenrechten enzovoort.

De fundamentele rechten die aanleiding hebben gegeven tot de toekenning van de Nobelprijs aan La Fontaine, zijn ook nu nog erg actueel. Denken we bijvoorbeeld aan de problematiek van armoede, spijbelen enzovoort, gerelateerd aan het recht op onderwijs.

1919: Nobelprijs Fysiologie/Geneeskunde: Jules Bordet

Jules Bordet ontving de Nobelprijs voor zijn baanbrekend werk op het vlak van immuniteit. Hij ontdekte in feite de werking van antilichamen. Op die manier participeerde hij onder andere aan het definitief laten verdwijnen van de pest. Ook de ontdekking van de bacterie voor kinkhoest (eeuwenlang levensbedreigend voor zuigelingen en jonge kinderen) is een van zijn successen. Uiteindelijk zou deze ontdekking leiden tot de ontwikkeling van een vaccin dat kinkhoest in de meeste Westerse landen definitief buitenspel zette.

De ontdekkingen van Jules Bordet zijn nog steeds de basis voor nieuw immuniteitsonderzoek. Het inenten van jonge kinderen en zuigelingen tegen levensbedreigende ziektes blijft internationaal een belangrijke uitdaging.

1938: Nobelprijs Fysiologie/Geneeskunde: Corneille Heymans

De Gentse professor Corneille Heymans kreeg in 1938 de Nobelprijs voor zijn onderzoek naar de zogenaamde carotidelichaampjes, dit zijn chemoreceptoren die ervoor zorgen dat de hersenen informatie krijgen over bloeddruk en zuurstofgehalte. Heymans was onder meer actief binnen de Wereldgezondheidsorganisatie (WGO).

Het hoeft geen betoog dat ook vandaag het hersenonderzoek nog vele mogelijkheden biedt en dat Vlaanderen ook nu nog over topwetenschappers beschikt die hersenonderzoek in de praktijk brengen.

1958: Nobelprijs voor de Vrede: Georges Pire

Pater Dominique Pire krijgt de Nobelprijs voor zijn niet-aflatende inzet tijdens de Tweede Wereldoorlog voor de vluchtelingen. Als oprichter van Vredeseilanden wordt zijn werk voor de vluchtelingen vandaag internationaal voortgezet.

Uiteraard is de vluchtelingenproblematiek vandaag anders dan vlak na de Tweede Wereldoorlog. Toch blijft het thema bijzonder actueel.

1974: Nobelprijs Fysiologie/Geneeskunde: Albert Claude en Christian de Duve

Albert Claude en Christian de Duve ontvingen samen met de Amerikaan George Emil Palade de Nobelprijs Geneeskunde voor hun bijdrage aan de moleculaire biologie. De Duve verrichtte ook baanbrekend onderzoek op het vlak van insuline.

Albert Claude vertrok na zijn opleiding naar het Amerikaanse Rockefeller Instituut, maar keerde later opnieuw naar België terug.

Vandaag is het een permanente uitdaging om ervoor te zorgen dat wetenschappers ook hier voldoende kansen krijgen en worden er instrumenten ontwikkeld om mensen die naar het buitenland zijn vertrokken, terug te halen naar België.

1977: Nobelprijs Scheikunde: Ilya Prigogine

De van oorsprong Russische Ilya Prigogine kreeg de Nobelprijs voor zijn onderzoek op het vlak van thermodynamica.

In onze geglobaliseerde maatschappij is het van belang dat we kansen bieden aan onderzoekers van elders.

Dirk VAN MECHELEN

Fientje MOERMAN

Patricia CEYSENS

Ann BRUSSEEL

Bart TOMMELEIN

Jean-Jacques DE GUCHT

Sas VAN ROUVEROIJ

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- vaststellende dat:
 - 1° de uitreiking van de Nobelprijzen nog steeds op een bijzondere belangstelling mag rekenen;
 - 2° in het verleden aan verschillende landgenoten in verschillende domeinen de Nobelprijs werd toegekend;
- overwegende dat de reden waarom deze mensen of instellingen de Nobelprijs kregen, nog altijd actueel en inspirerend blijft en tegemoetkomt aan de visie die bijvoorbeeld in het kader van Vlaanderen in Actie wordt vooropgesteld;
- vraagt de Vlaamse Regering om te voorzien in een traject dat voor educatie en maatschappelijke ontwikkeling gebruikmaakt van de actuele voorbeeldfunctie die de Nobelprijswinnaars en/of de doelstelling die ze beoogden, vandaag nog steeds hebben en dat er toe moet leiden dat een nieuwe generatie Vlamingen zich vanuit die voorbeeldfunctie aangesproken voelt om dezelfde weg te bewandelen.

Dirk VAN MECHELEN

Fientje MOERMAN

Patricia CEYSENS

Ann BRUSSEEL

Bart TOMMELEIN

Jean-Jacques DE GUCHT

Sas VAN ROUVEROIJ